

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

MATÈRIA:	CULTURA I VALORS ÈTICS	CURS	4T ESO
PROFESSOR/A	JORDI RIERA		
Data entrega:	17/04/2020	Mail d'entrega:	jriera4@xtec.cat
<p>DOSSIER SOBRE EL RACISME</p> <p>SELECCIÓ DE TEXTOS</p> <p>"Mientras las ramas se pelean, las raíces se abrazan"</p> <p>Doudou Diène (ex relator especial de la ONU en materia de racismo). Entrevista de Ima Sanchís, La Vanguardia, 21-4-2009</p> <p>Nací en 1941, pero en mi cultura no importa el número de años. Soy de un pueblo de Senegal y vivo en París. Estoy casado y tengo tres chicos. Soy doctor en Derecho, en Ciencias Políticas y licenciado en Filosofía e Historia. Creo en la trascendencia y en los valores esenciales</p> <p>-Durante seis años viajó por el mundo. ¿Qué vio?</p> <p>-Lo que me queda son rostros y emociones en los encuentros. Todo lo aprendemos de las otras personas.</p> <p>-Qué gran verdad. -... Hay que mirarlas, porque siempre te nutren de una manera profunda y misteriosa. Y también descubrí la maravillosa diversidad surgida de la unidad.</p> <p>-Detengámonos ahí. -En lo profundo, todos somos la misma persona. En Senegal tenemos un proverbio: "mientras se pelean las ramas de los árboles, sus raíces se abrazan". Las personas podemos pelearnos por los vientos de las ideologías y de los acontecimientos; la solución no es cortar las ramas, la diversidad, sino llegar a las raíces del árbol, donde se abrazan.</p> <p>-Las raíces son los valores universales. -Exacto, esos que todos compartimos. El problema está en el tronco del árbol, la educación y los prejuicios que sustentan a las ramas. A lo largo de estos seis años de investigación he comprendido que el racismo es universal, lo he visto en los treinta países que he estudiado.</p>			

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

-¿Qué lo sustenta? -En su base está el rechazo a la diversidad, cuya expresión es la tensión

identitaria.

-La atracción o rechazo del diferente. -... Que la política y la religión transforman en una pulsión de interés y conflicto. Debemos trabajar permanentemente esa tensión identitaria, pero lo que normalmente han hecho los gobiernos es instrumentalizarla.

-Y justificarla. -Así es. El racismo, por ejemplo, hacia los judíos ha sido instrumentalizado desde los tiempos bíblicos, se le ha dado contenido. Y los pensadores ilustrados europeos, para legitimar la venta de seres humanos como mercancía, inventaron la inferioridad cultural y biológica del hombre negro.

-Legalmente, el racismo está superado. -Sí, pero se trata ante todo de construcciones intelectuales que han entrado tanto en las mentalidades que se siguen cometiendo genocidios.

1- Segons l'autor el racisme: a) és un problema local b) té sempre origen polític c) es basa en el refús a la diversitat d) és un tema superat. 2- "Els governs acostumen a aprofitar-se de la por a la diversitat de la gent". V F (Per què?) 3- ¿Què es varen inventar els pensadors il·lustrats i per quina raó? 4- Si hagués viatjat el triple del temps que ho va fer al mateix ritme: a) hauria viatjat més de 2 dècades b) hauria estat en més de 120 països c) hauria visitat uns 90 països d) cap és certa.

-¿Qué es lo más triste que ha visto? -Cómo las propias víctimas del racismo practican el racismo con otras víctimas, como la tensión entre los negros y los judíos en Estados Unidos o, en Oriente Medio, entre palestinos y judíos.

-Igual es condición humana. -Veamos la historia reciente: ¿cómo explicar la vitalidad del genocidio? Cada diez o quince años se masacra a grupos. La pregunta que quiero plantear es esta: cómo el padre de familia nazi que sufría cuando su hijo o su perro estaban enfermos pudo cometer atrocidades; qué parte de este hombre le convierte en un animal.

-La teórica política Hannah Arendt lo llamó "la banalidad del mal". -... Y Freud, "la bestia interior".

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

Tras la Primera Guerra Mundial, en la que hubo 10 millones de muertos, dijo: la cuestión no es por qué hemos llegado tan bajo, sino entender que nunca hemos llegado tan alto como pensábamos; el porqué es la pregunta elemental que aún no hemos respondido.

-¿Cómo la responde usted? -El racismo es un iceberg: lo que combates con la ley es la parte visible; hay que llegar al fondo para cambiar las fuentes profundas, y eso hay que hacerlo desde la infancia. -¿Cómo? -Hay que reescribir y enseñar la historia de otra manera, porque todas las historias nacionales son construcciones de odio y prejuicio hacia otro. El español actual, por ejemplo, no sabe lo que debe a la cultura árabe, la historia borró ese periodo prodigioso de interacción que construyó la España moderna. ¿Y qué imagen nos llega de África?

-Miseria y violencia tribal. -Exacto, pero África es más que eso. Hay que relacionar el combate contra el racismo con la construcción del multiculturalismo, donde, lo dice mi informe, ha fracasado Estados Unidos. Prohibir las discriminaciones, promover la igualdad, no es suficiente cuando cada comunidad vive mentalmente separada de la otra. Es necesario una promoción permanente de las interacciones. -¿Cómo se explica el triunfo de Obama? -En EE. UU. se da un proceso de resegregación. Se ve claro en las grandes ciudades, estructuradas en barrios, en la educación, y en las prisiones. Sin embargo, un país que ha conocido un racismo institucional violento ha elegido un negro como presidente.

-Sí, ¿cómo se lo explica? -Cada estadounidense, lentamente y en profundidad, ha hecho un trabajo interno, ha analizado las luchas y los mensajes de Martin Luther King o Kennedy. Sólo eso explica que estados donde la gran mayoría es blanca, como Iowa, hayan votado a un negro. -Hábleme de Europa. -Aumenta el racismo y la xenofobia debido a un factor fundamental que está más allá de la jerarquía de razas que existe en la mentalidad europea.

-Eso que acaba de decir da que pensar. -Europa vive un choque entre las identidades nacionales y las dinámicas multiculturales actuales. Cuanto más multicultural y plural es la sociedad,

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

más los partidos políticos se refugian en las antiguas identidades nacionales, y de ahí la instrumentalización del racismo. En el discurso de estos partidos políticos siempre encontramos la noción de defensa de la identidad nacional, y defender siempre se hace en contra de alguien.

5- Del racisme: a) en veiem una petita part b) ho coneixem tot c) pensem que no té solució d) només en sabem una causa. 6- Comenta la reflexió de Freud després de la 1 guerra mundial. Hi estàs d'acord? 7- Digues el que més t'ha cridat l'atenció d'aquesta entrevista. Justifica-ho.

El racisme explicat a la meua filla Tahar Ben Jelloun. Ed. Empúries (fragment)

--Digues, pare, què és el racisme? --El racisme és un comportament bastant estès, comú a totes les societats, que desgraciadament s'ha tornat banal a molts països perquè arriba i ningú se n'adona. Consisteix a desconfiar de les persones que tenen característiques físiques i culturals diferents de les nostres, i fins i tot menyspreant-les.

--Quan dius "comú", vols dir "normal"? --No. Que un comportament sigui corrent no vol dir que sigui normal. En general, l'home té tendència a desconfiar

d'algú diferent d'ell, per exemple un estranger. És un comportament tan antic com l'ésser humà. És universal. I li passa a tothom.

--Si li passa a tothom, jo podria ser racista! --D'entrada, la naturalesa espontània dels nens no és racista. Un nen no neix racista. Si els pares o els qui té més a la vora no li han ficat al cap idees racistes, no hi ha cap motiu pel qual ho hagi de ser. Si, per exemple, et fan creure que els qui tenen la pell blanca són superiors als qui la tenen negra, si prens seriosament aquesta afirmació, aleshores podràs tenir un comportament racista amb els negres.

--Què vol dir ser "superior"? --Vol dir, per exemple, creure que pel fet de tenir la pell blanca algú és més intel·ligent que els qui la tenen d'un altre color, sigui negra o groga.

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

--Creus que em podria tornar racista? --En el futur, tot és possible. Tot depèn de l'educació que rebis. Més val saber-ho i impedir-ho, és a dir, acceptar la idea que qualsevol nen o adult pot, un dia, tenir un comportament i un sentiment de rebuig amb algú que no li ha fet res però que simplement és diferent. Això passa sovint. Cadascú de nosaltres pot tenir, un dia, un mal gest, un mal sentiment. Ens irrita una persona que no ens és familiar, pensem que som millors que ella, tenim un sentiment de superioritat o d'inferioritat amb ella, la rebutgem no la volem com a veïna, i encara menys com a amiga, simplement perquè es tracta d'algú diferent.

8- "L'opinió de Ben Jelloun és molt semblant a la de Diene." Comenta aquesta frase. 9- Segons Ben Jelloun per evitar el racisme la clau és: a) els estudis b) l'educació c) la política d) l'esport. 10- Estàs d'acord en que tothom pot ser racista?

Un concepto no científico: la raza

Javier Llanos. La Vanguardia, 13-9-2007

A diferencia de lo que la sociedad se imagina, la idea de raza humana no tiene ningún sentido biológico. La noción de raza humana no tiene base científica, es decir, no podemos encontrar diferencias significativas en el genoma de grupos de individuos que apoyen la clasificación de la especie humana en razas. La aparición del concepto de las razas tiene una base naturalista, y procede de la observación de aspectos externos claramente identificables. Aunque pueda parecer mentira, los grandes rasgos con los que tradicionalmente se han separado las cuatro grandes razas humanas (oriental, europea, australiana y negra) son sólo tres: color de la piel, tipo de cabello y forma de la nariz. No hay más. Con ese sistema, todos hemos aprendido a reconocer el modelo negro de nariz chata, pelo ensortijado y piel oscura, del estándar blanco con ojos azules, pelo dorado y nariz estrecha. Tal vez sea posible encontrar a unos cuantos individuos en el planeta que responden a estos modelos; la gran mayoría, sin embargo, es un tipo globalizado construido a base de combinaciones al azar de unos cuantos tipos de nariz, pelo y ojos.

La primera crítica a esta subdivisión es su arbitrariedad: de entre los cientos de aspectos físicos del ser humano son sólo tres los considerados. La segunda crítica es que es errónea: cuando se consideran múltiples caracteres biológicos, visibles y no visibles (genéticos, al fin y al cabo), las divergencias entre aquellas supuestas grandes razas son inapreciables. En

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

resumen, pueden encontrarse más diferencias biológicas entre dos chinos que entre un sueco y un etíope. Por desgracia, el ser humano es fácilmente seducible por los sistemas de categorización o agrupación. Los patrones raciales son enseñados a lo largo de nuestra educación y de la historia de la humanidad. La consecuencia es peligrosa: si los hombres son diferenciables por aspectos físicos, es posible asignar mayor bondad a unos aspectos que a otros, a una raza que a otra. Y así ha sucedido (la conmemoración hace unos meses del genocidio armenio nos lo ha vuelto a recordar). Es curioso que dos organismos de ámbito mundial, la ONU y la Unesco, ofrezcan distintas apreciaciones del concepto de raza. La Unesco comenzó a recomendar, hace más de medio siglo, el abandono del término raza y su sustitución por otros con mayor base o justificación (para aludir a grupos humanos que comparten aspectos socioculturales). Sin embargo, la ONU, en todos sus pronunciamientos, regulaciones jurídicas, etcétera, considera la raza como una forma de identificación de diferentes grupos de individuos. Como claro ejemplo, la declaración universal de los derechos humanos manifiesta que todos los hombres tienen los mismos derechos sin distinción de raza, color, sexo, idioma, religión, opinión u otra índole. Por razones obvias de la fecha de publicación de dicha declaración (tras la II Guerra Mundial), el término raza apareció en primer lugar de las causas de distinción. Así pues, la idea de raza está grabada en nuestra mente y comportamiento, a pesar de que los criterios biológicos demuestran su inexistencia. La bondad de la declaración de los derechos humanos es indiscutible, y es posible identificar grupos humanos por sexo, idioma, opinión política o religión, pero no es factible hacerlo por raza. Hemos de borrar la tendencia cultural, aprendida, de agrupar los individuos por su raza, y aceptar los conocimientos científicos que nos dicen que esa diferenciación es un pensamiento tan obsoleto como falso.

11- Fes un resum d'aquest darrer text.

El racisme no és una opinió, és un delict

El racisme està tan normalitzat que ni el poder executiu ni el judicial actuen per frenar-lo

24/12/2018 17:32

MOSTAFÀ SHAIMI Professor a la UdG i formador en dinamització comunitària

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

¿Un comentari racista podria ser una simple opinió? ¿Una proposta política fonamentada en arguments racistes podria tenir cabuda en el marc de la democràcia liberal actual? Per què el rebuig i la criminalització de les persones migrades, en les diferents versions, es normalitza i està lluny de ser considerat com un fet racista, fins i tot quan es tracta d'una campanya electoral de partits polítics? ¿Podem titllar el govern espanyol de racista quan aplica la llei d'estrangeria, una llei que discrimina per raó d'origen? Són preguntes generals que ens obliguen a posar-nos al centre del que és un estat de dret i qüestionar el fals debat sobre el límit de la llibertat d'expressió i dels delictes d'odi.

1- Com respondríeu a aquestes preguntes? 2- ¿En què consisteix la llei d'estrangeria espanyola? ¿Des de quan existeix a Espanya una llei així?

Saber si un comentari o una acció és racista o no està vinculat, en gran part, a la consciència individual i col·lectiva que tenim sobre el racisme. I aquesta consciència, a la vegada, està relacionada amb la comprensió que tenim del fenomen. Si ens fixem en les concepcions arrelades sobre el racisme a la nostra societat, n'identifiquem unes quantes. Per una banda, hi ha qui considera que el racisme és una qüestió d'un passat monstruós que ja no existeix en la nostra societat actual: antisemitisme, colonialisme, nazisme, etc. Afirment que no és correcte parlar en termes de racisme, sinó en termes de discriminació o exclusió. Argumenten que en un estat de dret hi pot haver desajustos, i la discriminació per raó d'origen, color de pell, creença, etc. és una discriminació més dins de la societat que es podria arreglar amb una bona gestió de l'administració. Una altra concepció és la que interpreta que el racisme és només una ideologia de la ultradreta i grups vinculats al feixisme i, per tant, una cosa minoritària. Una tercera opinió és la que entén el racisme com una actitud individual natural –basada en la por al que és desconegut– de l'ésser humà. No distingeix entre xenofòbia i racisme. A més, aquesta posició accepta que igual que hi pot haver un racisme de la persona blanca cap a la negra, també hi pot haver un racisme de la persona negra cap a la blanca –racisme invers–. Finalment, hi ha la concepció que entén el racisme com a conseqüència del classisme. És a dir, que un cop abolida l'estratificació social desapareixeria el racisme.

3- Investigueu sobre un episodi històric del passat en que el racisme fos protagonista.

4- ¿Qui afirma que actualment no és correcte parlar en termes de racisme? 5- ¿Quines

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

altres visions existeixen sobre el racisme segons l'autor?

Totes aquestes concepcions –algunes es complementen entre elles– sobre el racisme, o bé el neguen parcialment o bé el frivolitzen. Li atorguen una categoria marginal o secundària com a fenomen. No reconeixen que el racisme és una qüestió estructural de la nostra societat, un dels eixos vertebradors i una matriu organitzadora sobre la qual s'ordenen la política i la cultura. A més a més, aquestes concepcions s'aferren a la definició clàssica de racisme i no veuen l'evolució d'aquest fenomen cap a noves formes i nous llenguatges. Aquesta limitació i la falta de consciència del caràcter estructural del racisme, al meu parer, són el motor dels comentaris i accions individuals i col·lectius, socials i polítics, del racisme actual.

6- L'autor de l'article afirma que el racisme avui per avui no és gaire important per la societat. V F (Justificar-ho).

Però una de les grans dificultats que hi ha a l'hora de voler erradicar el racisme és la normalització. Aquesta normalització es legitima per dues vies. 1) A través de 'l'orgànica separació', en termes de dret, entre la categoria de 'ciudadà' i la d' 'immigrant'. Tots els partits polítics, en diferents graus –des de l'extrema dreta fins a l'extrema esquerra–, assumeixen aquesta separació. Alguns instrumentalitzen aquesta diferència en els drets i utilitzen la categoria d' 'immigrant' com a element contaminador i amenaçador a l'estat nació, tant per a la seguretat com per a la cultura i els recursos. 2) A través del racisme institucional, és a dir, l'aplicació de normatives racistes aprovades pel Congrés de Diputats. Normatives que, sota el pretext d'ordenar el fet migratori, el que fan és generar una excepcionalitat en l'accés al dret.

7- ¿Per què suposa un greu problema la "normalització" del racisme? 8- ¿A quines normes pot referir-se l'autor quan parla de normes institucionals racistes?

Tot aquest context afavoreix la impunitat de les opinions i accions racistes. El racisme està tan normalitzat que ni el poder executiu ni el judicial actuen per frenar-lo. Els comentaris i accions racistes de la societat, d'organitzacions, partits polítics i institucions són una realitat pública i quotidiana. A tall d'exemple, en les últimes eleccions municipals el PP de Badalona va fer una campanya amb el lema "Netejant Badalona", una clara vinculació d'immigració i delinqüència. Albiol, l'alcalde del moment, que havia fet moltes declaracions de caràcter racista, va ser absolt d'una denúncia que va fer SOS Racisme. També PxC va fer una campanya amb el lema

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

"Primer els de casa". Un lema que separa els veïns d'un mateix municipi per raó d'origen. El ministeri fiscal no va actuar per aturar el discurs d'odi. Són dos exemples de milers i milers de comentaris i accions racistes.

9- Busqueu més informació sobre una de les campanyes polítiques de que se'ns ha parlat i expliqueu per què us semblen (o no) racistes.

Darrerament hem tingut una mala notícia: l'aparició amb força, en l'escenari polític, de Vox, un partit d'extrema dreta que vertebrava part del seu discurs contra la immigració. El perill és que condicionarà el discurs polític de molts partits i els arrossegirà a postures racistes. Les properes eleccions municipals seran un repte en aquest sentit. Fins que no es trenqui amb la normalització del racisme, continuarà sent una opinió, en general, acceptada. I en conseqüència, això aplanarà el camí a la ultradreta.

10- ¿Existeixen partits equiparables a Vox a altres països de l'Unió europea?

https://www.ara.cat/opinio/Mostafa-Shaimi-racisme-opinio-delicte_0_2148985193.html

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Institut La Ribera

TASQUES ACADÈMIQUES DURANT EL PERÍODE DE CONFINAMENT

Observacions: